

Bernard Bolzano

Co máme vědět o Bolzanovi

In: Jaroslav Vozka (author): Bernard Bolzano. První moderní socialista v Čechách. (Czech). Praha: Pražská odbočka Dělnické akademie v Praze II., Hybernská ul. 7, 1937. pp. [29]--[30].

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400087>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Co máme vědět o Bolzanovi.

Slavný filosof, matematik a sociální myslitel Bernard Bolzano narodil se dne 5. října 1781 v Praze. Jeho otec byl Ital, matka pražská Němka. Pro chatrné zdraví byl dán na studie. Vyrůstal pod vlivem osvícenského racionalismu, zvláště četby svobodomyšlných básníků Schillera a Klopstocka. Měl živý zájem o vědy přírodní a matematiku, čímž upoutal prof. Gertnera, který jej chtěl již r. 1801 navrhnout za suplenta matematiky na pražské universitě. V r. 1804 uveřejnil doktorskou disertaci. Na podzim 1800 počal studovat teologii. V únoru 1805 byl ustanoven prof. náboženství na pražské universitě, v dubnu 1805 promován na doktora filosofie a vysvěcen na kněze. Svými přednáškami a příkladně mravným životem si získal mimořádné obliby u studentstva. Pro své svobodomyšlné nazírání upadl v podezření, že hlásá kacífské názory. R. 1819 na přímý nátlak císaře Františka I. byl ze svého úřadu sesazen a zahájen s ním v Římě proces, trvající několik let. Jen silné přízni u některých šlechticů Bolzano vděčil, že nepozbyl osobní svobody. Pak žil ze skrovné pense u svých četných příznivců a věnoval se cele vědeckému badání, zvláště v matematice, filosofii, logice a noetice. Od počátku svého veřejného působení projevoval porozumění pro otázky sociální. Hlásal v tomto směru názory průkopnické. Horoval pro rovnost všech lidí. Byl stoupencem hospodářské rovnosti. Státu ukládal za povinnost pracovat k zmírnění majetkových protiv zdanováním majetných. Hlásal, že každý musí pracovat. Odmítal malthusianismus. Příčiny bídy nespatořoval v nedostatku potravin a životních potřeb, nýbrž v pochybeném společenském zřízení. Byl odpůrcem násilí, propagoval zrovnoprávnění žen. Neskrývaně obdivoval americkou demokracii. Doporučoval zrušení dědického práva, odsuzoval příkře úsilí zaměstnavatelů o zkrácení pracovních důchodů, přiznával dělnictvu právo stávkou si vydobývat lepších pracovních a mzdových podmínek. První u nás propagoval družstevnictví, zejména

bytové a družstevní. Nejsoustavněji své názory na organizaci společnosti vyložil ve spisu „O nejlepším státě“. Z ostatních Bolzanových prací je dlužno uvést: *Über die Wohlthätigkeit* (1847), *Vorschläge des unter einem beträchtlichen Theile der Bewohner Prags* (1847). Jeho autobiografie vyšla česky 1903. Bolzano zemřel dne 18. prosince 1848. Jeho vliv na náš duchovní vývoj byl pronikavý, zejména na učitelstvo.